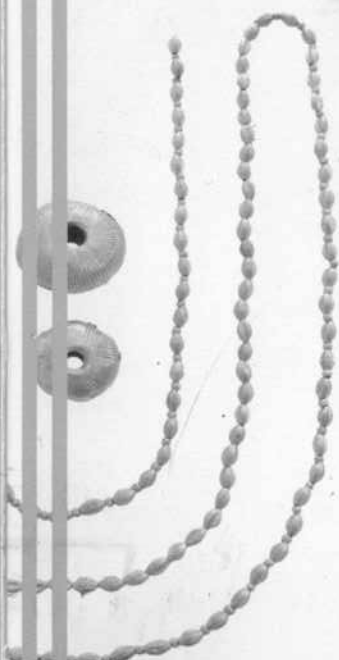

НАЦИОНАЛЕН АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ИНСТИТУТ С МУЗЕЙ
ПРИ БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

БЪЛГАРСКА АРХЕОЛОГИЯ 2008

КАТАЛОГ КЪМ ИЗЛОЖБА

СОФИЯ 2008

КАТАЛОГ КЪМ ИЗЛОЖБА БЪЛГАРСКА АРХЕОЛОГИЯ 2008

ОРГАНИЗАТОРИ И УЧАСТНИЦИ В ИЗЛОЖБАТА

Национален археологически институт с музей – БАН
Регионален музей – Бургас

Регионален исторически музей – Велико Търново

Регионален исторически музей – Русе

Регионален исторически музей – Кюстендил

Регионален исторически музей – Стара Загора

Регионален исторически музей – Враца

Регионален исторически музей – Кърджали

Регионален исторически музей – Пазарджик

Исторически музей – Търговище

Исторически музей – Нова Загора

Исторически музей – Самоков

Исторически музей – Провадия

Музей „Старинен Несебър“

Съставител и редактор на каталога:

н.с. II ст. д-р Здравко Димитров (куратор на изложбата)

© Национален археологически институт с музей
при Българска академия на науките (издател)

© Здравко Димитров (съставител на каталога, куратор)

Подготвено за печат от Craft House Bulgaria Ltd.

Отпечатано в България от А&А+4 Кушовалиев ЕООД

София, 2008

ISBN: 978-954-92181-9-0

33004

Втора национална изложба “Българска археология 2008”

Настоящата изложба е плод на ползотворното сътрудничество между Националния археологически институт с музей към Българската академия на науките, Националния исторически музей и редица Регионални исторически и археологически музеи в страната. Благодарение на коректното и изключително колегиално отношение на цялата археологическа общност в България вече трета година в НАИМ-БАН се представят най-добрите находки и археологически постижения от изтеклия сезон в теренната работа на проучвателите.

През 2008 г. превърналата се във великолепна традиция изложба има и друго измерение. Тя е посветена на продължаващото вече цели 60 години израстване и развитие на НАИМ в рамките на най-голямото звено на българската наука – Българската академия на науките. Като първоначална, най-престижна и съдържаща най-голям научен потенциал археологическа институция в България НАИМ-БАН е естествен център за организирането на тази изложба. Временната експозиция обхваща всички периоди от историческото развитие на човешката цивилизация в днешните български земи.

Експонатите представят най-ранните следи от човешка дейност от времето на палеолита. Голяма експозиционна площ е отделена на пра- и протоисторията – селищни могили „Юнаците“, „Бургас“, „Солодобивния център Провадия“, гробния комплекс от с. Изворово, Харманлийско и обектът „Глухите камъни“.

Истинският разцвет на тракийската цивилизация по време на античността (VII в. пр. Хр. – VII в. сл. Хр.) съвсем логично изобилства с много нови находки и е представен най-богато в колекцията – некрополите на гръцките колонии Месембрия и Апология, удивителните гробни и култови комплекси от Старосел, с. Борисово, Елховско и светилището край с. Бабяк. Както всеки сезон и през 2008 г. системно бяха проучвани градски центрове от римските провинции Долна Мизия и Тракия – Августа Траяна, Пауталия, Никополис ад Иструм, Сексагинта Приста и Тримациум. Не липсват и паметниците от късната античност – Самоковското кале и крепостта Мисионис край Търговище.

Едни от най-важните постижения на българската археология през последните години са в проучването на средновековните обекти от Първото и Второто български царства – Плиска, Преслав, Велико Търново (разкопки на Трапезица и църквата „Св. Иван Рилски“) и Перперикон.

За реализирането на изложбата особено голям принос имат колегите от музеите в Бургас, Несебър, Нова Загора, Самоков, Велико Търново, Кюстендил, Враца, Стара Загора, Кърджали, Русе и Търговище.

По този начин изложбата „Българска археология 2008“ продължава едно сътрудничество, чието начало бе поставено през миналата година и без съмнение ще бъде превърнато в традиция, която да отбелязва успешното приключване на всеки нов археологически сезон.

На добър час!

И.Д. Директор на Националния археологически институт с музей при БАН

Ст.н.с. II ст. д-р Маргарита Ваклинова

Разкопки в пещера Козарника

Разкопки през 2008 г.
във входната зала
на пещера Козарника
(сн. Н. Генев)

Николай Сираков, Жан-Люк Гуатели, Свобода Сиракова,
Стефанка Иванова, Станимира Танева

Тези проучвания са част от единствения у нас дългосрочен изследователски проект в областта на ранната праистория AEL „BINEK“ (Associated European Laboratory „Балканите И Началото на Европейската Култура“). Проблематиката му включва първата поява на човешки същества на Балканите, с която започва заселването на континента и се поставя началото на европейската културна история. Според последните открития в Козарника, най-ранните следи от хора в Европа (вероятно *Homo erectus*, *Homo ergaster*) датират от преди повече от един милион и 400 000 години.

Проектът се финансира от *Commission Consultative des Recherches Archéologiques à l'Étranger* на френското Министерство на външните работи, от CNRS (Национален център за научни изследвания, Франция - UMR5199), район Аквитания (ЮЗ Франция, програма „Произход“), Max-Planck Institut - Leipzig, Българска Академия на Науките и фондация „Stichting Horizon“, на които изследователският екип е дълбоко признателен.

Изследванията през 2008 г. се осъществяват от екип в състав:

Н. Сираков и Ж.-Л. Гуатели (ръководство), С. Иванова, С. Сиракова, В. Попов, К.

Ферие, Ф. Фернандез, Ж.-К. Леблан; млади проучватели – Ц. Цанова, А. Гуатели, С. Танева, И. Крумов, В. Митева, М. Будали-Малин, И. Димитрова, Р. Спасов, А. Кефелек, Ф. Симон, Ф. Семлер; гост-проучвател на керамичните ансамбли Б. Атанасов.

Заедно с разкопките на основния палеолитен лагер в Козарника, екипът на проекта осъществява и регионални изследвания, които през този сезон включиха сондажни проучвания в пещерите Редака II и Големи печ (вж също тук).

Във входната галерия на Козарника се разкопаваше прехода между средните и късните етапи на ранния палеолит (1,1 млн – 700 000 г. преди наше време). Тук се разкриха обилни костни останки от ловната плячка на еволюиращия *Homo erectus* – предшественици на дивото говедео, коня, елените, както и на съвременните им хищници – древни мечки, пантери, хиени.

Кремъчните сечива и оръжия се отнасят към неашелските култури, които изглежда не развиват производство на същински бифаси до края на съществуването си в прехода към средния палеолит.

Разкопките в отдалечената от входа вътрешна част на пещерата установиха, че заселването тук е било не само интензивно, но и продължително – според последните ни данни – поне през целия среден палеолит. В пластове от началните етапи на средния палеолит (вероятно около и дори над 200 000 г. преди наше време) бе открита серия от кремъчни листовидни бифасиални върхове. Те са едни от най-старите известни в ЮИ Европа каменни накрайници за копия. Според преобладаващите все още парадигми, основани на частични данни от Западна Европа, носители на тази културна традиция са

Кремъчни ансамбли от прехода между средните и късни етапи на ранния палеолит. 1, 8, 9: ядра, 2-7: ретуширани форми (сн. А. Гуатели)

Южен напречен профил на отложени-
ята от средния и ранния палеолит във
входната зала (сн. А. Гуатели)

